

OKKULT MŰ LENNE A HARRY POTTER?

SZABADOS ÁDÁM

Határozott véleményem az, hogy a Harry Potter nem okkult mű. Bevallom, amikor a hetedik részt elolvastam, elég felületesen olvastam, nem vettem észre fontos motívumokat, ezért elsöre azt gondoltam, hogy a mesesorozat teljesen mentes a természetfölöttitől. Nem került el a figyelmemet, hogy a könyvekben varázslásról, fantasztikus, a mi világunkban lehetetlen cselekedetéről van szó, de úgy gondoltam, hogy nem lépte át a sorozat világnézete az immanens valóság kereteit. Azt hittem, Harry találkozása Dumbledore-ral is csak Harry fejében játszódik le. Jerram Barrs professzor hívta fel a figyelmemet arra, hogy a találkozás a King's Cross (!) nevű állomáshelyen játszódik. Elgondolkodtam: vajon véletlenül választotta volna Rowling ezt az állomáshelyet? Nyilván nem. Én voltam felületes az olvasásban.

Innen indultam aztán visszafelé, és [Godric's Hollow](#)-ban összeállt a kép számomra is: Rowling zseniális módon kódolta a műbe a keresztény reménységet! Ezt a nyilatkozatai aztán meg is erősítették. Abból a szempontból ez persze mindegy, hogy akár naturalista (csak immanens világban hívő), akár keresztény (a transzcendensre nyitott) a sorozat világnézete, egyik esetben sem lehet okkultizmussal vádolni. Rowling maga is többször nyilatkozta, hogy nem hisz a varázslásban. Istenben hisz, presbiteriánus gyülekezetbe jár, a keresztény evangéliumban talál vigasztalást. Nem tudom, hogy Rowling újjászületett-e, de az biztos, hogy saját bevallása szerint a Harry Potter mesékben arról a reménységről ír, amit a szószekről hall vasárnapról vasárnapra.

Miért gondolják akkor sokan mégis, hogy a Harry Potter okkult mű? A gondot a varázslás jelenti. Minden fikció esetében nagyon fontos a helyszín és a környezet kiválasztása. A mesék szándékosan olyan fiktív környezetet teremtenek, melynek törvényei és lehetőségei mások, mint a mi világunkéi. Rowling is újszerű környezetet alkotott a Harry Potter mesék számára. Választhatta volna keretként a tündérek világát, mint Szabó Magda *Tündér Lala* című meséjében, vagy az óriások és törpék világát, mint Jonathan Swift Gulliver utazásaihoz. Rowling azonban a varázslók miénkkel párhuzamos társadalmát alkotta meg. És itt jelentkezik sokak számára a probléma. Ha Rowling valóban keresztény, miért pont a varázslást használja kerettörténetnek? Miért abba csomagolja az üzenetét, amiről a Szentírás egyértelműen azt mondja, hogy útálatos Isten előtt? Miért kell a Harry Potter könyveknek „csöpögni az okkultizmustól”?

Hadd válaszoljam meg a kérdést kétféleképpen is. Pozitív üzenetet lehet úgy is elmondani, hogy az irodalmi keret valami visszataszító dologról szól. Maga Jézus is élt ezzel az eszközzel, hogy eljusson üzenete az emberek szívéhez. A hamis sáfár példázatában Jézus egy sikkasztó hivatalnok példáját állítja elénk, hogy azonosulva vele megtanuljuk, mit jelent felkészülni az eljövendő világra. A sikkasztás nyilván Jézus előtt is útálatos cselekedet volt,

de arra számított, hogy a hallgatóság képes lesz különbséget tenni a példázat kerete és üzenete között. A Harry Potter esetében is nézhetjük a varázslást ebből a szemszögből. A varázslás csak irodalmi keret, melyet meg kell különböztetni a mondanivalótól. (Akit érdekel, hogy hogyan lehetséges akár a voodoo világát is ilyen keretnek használni – anélkül, hogy a voodoo-t akár egy pillanatra is helyeselnénk –, annak ajánlom ezt a pár perces rövidfilmet: <http://www.youtube.com/watch?v=2ePWK0qfisE>.)

A jó mesék a mi világunkról szólnak, de műfaji követelmény, hogy az általunk ismert világ törvényszerűségeit felrúgva, új, másfajta kereteket hozzon létre a történet számára. Ez adja a mesék érdekességét. A mesét azért szeretjük (gyerekek is és sokszor felnőttek is), mert a mesékben lehetségessé válnak dolgok, melyek a valóságban nem lehetségesek: a békából királyfi lesz, egy varázsló lúddá változtat egy kisfiút, tudunk repülni, az állatok beszélnek, nemlétező lények bukkanak fel. Az általunk ismert keretek megváltoztatása a lehetőségek tárházát nyitja meg a meseíró számára, hogy képzeletben olyan távolságra repítsen bennünket, ahonnan képesek leszünk újra rálátni saját világunkra. Néha azért nem veszünk észre nyilvánvaló dolgokat, mert túlságosan ismerősek a számunkra. A mese az ismeretlen világok által ismertté teheti a nagyon is ismerős dolgokat, mert máshol, idegen környezetben találkozunk velük. A Harry Potter valójában nem varázslókról szól, hanem a mi világunkról. A varázslók világa a mi világunk tükre, ahogy Liliput is és Tündérország is.

Rowling ügyes érzékkel felfedezte a mesebeli varázslókban rejlő érdekességet. Mi lenne, ha egy egész társadalmat létrehoznánk, amely varázslókból áll, akik számunkra fantasztikus módon élik az életüket? (Nem igazi varázslókból, hanem olyan varázslókból, amilyen a mesékben van.) Mi lenne, ha létrehoznánk egy társadalmat, ahol nem úgy mosogatnak, hogy megfogják a tányért és a szivacsot, hanem úgy, hogy lendítenek egyet a varázspálcával, és a tányérok önmagukat elmosogatják? Ahol nem úgy mennek hosszú utakra, hogy beszállnak egy autóba, hanem úgy, hogy egyszerűen eltűnnek, majd valahol máshol felbukkannak? Ahol nem a foci a kedvenc sport, hanem a kviddics, melyet seprűn repülve játszanak? És ahol mindezt ugyanúgy meg kell tanulni, mint nálunk az algebrát vagy az autóvezetést? Mi lenne, ha egy olyan világba csöppennénk, ahol nem az a kuriózum, hogy egy autó kerekét varázslattal kicserélik, hanem az, ha a művelethez emelőt és kerékkulcsot kell használni, mint a muglik teszik? Mennyire érdekes lenne egy ilyen világ, nem? Dehogynem! Százmilliók olvassák Rowling meséjét, mert a keret fantasztikusan újszerű! Sokkal-sokkal érdekesebb, mint a valódi okkultizmusé. A valódi okkultizmusban nem történnek olyan dolgok, mint a Harry Potter mesékben. Az igazi boszorkányok nem is tartják jó reklámnak Rowling könyveit.

Azt gondolom, hogy a gyerekek tökéletesen értik mindezt. Egyetlen gyerek sem fogja azt gondolni, hogy mi is megtanulhatunk úgy varázsolni, mint Hermione. Lehet, hogy el fogja ezt játszani (ahogy a kislányok eljátszották régebben, hogy tudnak esernyővel utazni, mint Mary Poppins), de a szívük mélyén pontosan tudni fogják, hogy mindez csak mese. A gyermeki

szívhez hozzátartozik az ostobaság, de nem ez a fajta ostobaság. Ez a fajta ostobaság inkább a felnőttekre jellemző. De szerintem rájuk sem. Nem kell féltetni az embereket (a gyerekeket sem) a Harry Pottertól. Túl korán ne adjuk a könyveket a gyerekek kezébe (különösen a negyedik kötettől felfelé), mert rémisztő lehet a számukra. De ez nem a varázslás miatt van, hanem amiatt, amiért Agatha Christie-t és Richard Wurmbrandot sem olvastatunk egy nyolcéves kisemberrel.